

AZONNALI BEAVATKOZÁSRA VAN SZÜKSÉG AZ INTÉZETEKBE ÉLŐ EMBEREK ÜGYÉBEN

A KIVÁLTÁSI PRORAM

Ha így megy tovább az értelmi fogyatékosokkal élő emberek nem nyertesei, hanem áldozatai lesznek a kiváltásnak

A gödi TOPHÁZ otthonban tapasztalt súlyos szakmai hiányosságok, az intézetekben élő értelmi fogyatékosokkal élő embereket érintő jogsértések nem egyedi jelenségek. Az alapvető jogok biztos a elmúlt években több alkalommal is felhívta a figyelmet a fogyatékosokkal élő személyek nagy létszámú intézeteinek súlyos, az ellátottak alapvető jogait sértő működés módjára, **Szövetségünk tapasztalatai is azt mutatják, hogy az intézetek szakmai munkájának minősége az elmúlt időszakban jelentős mértékben romlott.**

A problémákra azonban nem születnek rendszerszintű válaszok. Egy-egy vizsgálat vagy szörnyű körülményeket feltáró sajtócikk nyomán legfeljebb az önhibájukon kívül súlyos gondokkal küzdő intézetek vezetőit kirúgják. **Szakmai irányítás, módszertani támogatás nincs, az intézetek forrásait elviszi a gigaméterűre duzzadt Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság.**

Az intézetek és az ott élők nehéz helyzetével kapcsolatos kérdésekre gyakran születik az a leegyszerűsítő válasz, hogy a nagy létszámú ápoló-gondozó intézetek kiváltását célzó pályázati programok megvalósításával megoldódnak a súlyos működési zavarok is megoldódnak.

A kiváltási folyamatra azonban, mint minden problémát megoldó beavatkozásra hivatkozni több szempontból is értelmetlen.

A jelenlegi intézeti körülmények számunkra, akik nem ott élünk vagy dolgozunk szinte felfoghatatlanul borzalmasak és az ott élőknek - attól függetlenül, hogy sor kerül-e egyáltalán az intézet kiváltására - azonnali segítségnyújtásra van szükségük.

Az intézetekben 23.000 fogyatékos személy él. 2018. december 31-ig 2500, 2023. december 31-ig 7500 személy kiköltöztetése várható. **2023 után még mindig lesz 13.000 olyan fogyatékos személy, akiknek továbbra is intézetekben kell élniük.** A kiváltási folyamat önmagában tehát az ő számukra sem jelent majd megoldást.

Szövetségünk számára a legaggasztóbb azonban mégis az, hogy **jelenleg esélyét sem látjuk, hogy az intézetekben élők életkörülményei javuljanak és, hogy a kiváltási folyamat valóban jobb körülményeket, teljesebb életet eredményezzen az értelmi fogyatékos emberek számára.**

A fogyatékos emberek nagy létszámú intézeteinek súlyos válsága, az ellátottakat veszélyeztető szakmai hiányosságok, de a kiváltási folyamatban érzékelhető zavarok okozója is az állami fenntartó, a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (SzGyF) működése.

Az SzGyF megfelelő szakmai irányítás hiányában sem az intézeti körülmények gyors javítására, sem pedig a kiváltási folyamat megvalósítására nem alkalmas.

Struktúrája, működése önmagában is ellentétes az értelmi fogyatékosokkal élők támogatásával kapcsolatos legfontosabb céllal: egyéni szükségletekre és a képességek fejlesztésére alapozott, természetes és professzionális támogatói hálózat bevonásával, helyi, közösségi alapú szolgáltatásokkal segíteni a minél önállóbb életvitel kialakítását és fenntartását.

A Főigazgatóság budapesti központjában **ötletszerűen, a helyi ellátórendszer sajátosságainak figyelmen kívül hagyásával születnek döntések. A helyi szintű gyakorlatilag döntéshozatal megszűnt,** erős központosított irányítás alakult ki egyszemélyi (főigazgatói) döntésekkel.

A folyamatok középpontjában nem a fogyatékos emberek egyéni szükségletei, szempontjai, hanem az intézetek –lehetőségek szerinti minél takarékosabb - üzemeltetése áll. Az intézetvezetők utasításokat, vizsgálatokat, ellenőrzéseket kapnak, de döntési kompetenciákat, forrásokat és szakmai segítséget nem.

Nincsenek szakmai együttműködések, a civil szervezeteket (sem) vonják be a munkálatokba, információkéréseket és a személyes egyeztetések lehetőségét elutasítják.

A kiváltás a magyar szociálpolitika történetének legnagyobb átalakítása (közel 100 milliárd forint forrás felhasználásával). Nem lehet ötletszerűen, központosított irányítással megvalósítani, ahogyan az intézetek működésének ellátottakat veszélyeztető problémái sem fognak megoldódni pusztán az intézetvezetők eltávolításával. Rendszerszintű beavatkozásra van szükség!

Az ÉFOÉSZ hónapok óta szorgalmazza egy olyan **országos intézkedési terv** elkészítését, amely nemcsak **az intézetekben élők életminőségét jelentősen javító azonnali intézkedéseket**, hanem **a kiváltással összefüggő feladatokat is meghatározza**.

Az országos intézkedési tervet megalapozó helyi (megyei) programokat, a Szociális és Gyerekvédelmi Főigazgatóság **kirendeltségeinek a helyi ellátórendszer, az intézetek vezetőinek, munkatársainak, lakóinak, valamint a segítségnyújtásban érintett egyéb (civil) szereplők bevonásával** kell elkészíteni.

A helyi terveknek nem csupán az intézeti körülmények javításának azonnali beavatkozási pontjait kell kijelölnie, meg kell határozni azokat a lépéseket, amelyekkel megalapozható a lakók kiköltözése (egyéni tervek szervezeti feladatok, ingatlanok hasznosítása) és amelyekkel az intézet felkészül a kiváltásra.

Ezeknek a helyi terveknek a felhasználásával már megalapozottan lehet elkészíteni a kiváltási pályázatokat is. A pályázatok elbírálásánál régiós, országos szempontokat is figyelembe kell venni. Ne fordulhasson elő például, hogy egy megyében egy nemrégiben épült jó adottságokkal rendelkező intézetből időseket ellátó otthon lesz, miközben 9 km-re egy leromlott állapotú kastélyban 10 ágyas szobákban élnek szenvedélybetegek, idősek, fogyatékos személyek. A folyamatok legyenek transzparensak, a szakmai programok, pályázatok nyilvánosak.

A kiváltással összefüggő pályázatok most csupán a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság illetve a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Nonprofit Kft számára biztosítanak forrásokat. Forrást kell teremteni a civil szervezetek helyi és országos kísérőprogramjaira is.

Kiemelten fontos az is, hogy a közeljövőben kiváltásra nem kerülő intézetek szakmai munkájának fejlesztése érdekében intézetvezetők, és munkatársak bevonásával alakuljon módszertani támogató csoport.

Kapcsolódó dokumentumok:

1023/2017. (I. 24.) korm. határozat a fogyatékossgal élő személyek számára ápolást-gondozást nyújtó szociális intézményi férőhelyek kiváltásáról szóló 2017-2036. évekre vonatkozó hosszú távú koncepcióról:

https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A17H1023.KOR×hift=ffffff4&txtreferer=00000001.TXT

Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-257/2017. számú ügyben

https://www.ajbh.hu/documents/10180/2602747/Jelent%C3%A9s+a+Toph%C3%A1z+Speci%C3%A1lis+Otthon+m%C5%B1k%C3%B6d%C3%A9s%C3%A9r%C5%91+257_2017/09f7c2a1-39cf-b567-56da-b56e751abf1c?version=1.0&inheritRedirect=true

Lesence

Az alapvető jogok biztos, mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus JELENTÉSE az AJB-372/2015. számú ügyben

https://www.ajbh.hu/documents/10180/2324818/Jelent%C3%A9s+a+Debreceni+Ter%C3%A1pi%C3%A1s+H%C3%A1z+vizsg%C3%A1lat%C3%A1r%C3%B3l+372_2015.pdf/f49cd5ce-21cd-42e0-809c-4d9922c18626?version=1.0&inheritRedirect=true

Intézményi ellátásról a közösségi alapú szolgáltatásokra való áttérés fejlesztése – intézményi férőhely kiváltás

A Felhívás kódszáma: EFOP – 2.2.2.

file:///C:/Users/EFOESZ/Downloads/Felhivas_EFOP222.pdf

Intézményi ellátásról a közösségi alapú szolgáltatásokra való áttérés fejlesztése – intézményi férőhely kiváltás 2023-ig

A Felhívás kódszáma: EFOP–2.2.5–17

[file:///C:/Users/EFOESZ/Downloads/Felh%C3%ADv%C3%A1s-709%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/EFOESZ/Downloads/Felh%C3%ADv%C3%A1s-709%20(1).pdf)

Intézményi ellátásról a közösségi alapú szolgáltatásokra való áttérés fejlesztése – intézményi férőhely kiváltás

A Felhívás kódszáma. VEKOP-6.3.2-17

[file:///C:/Users/EFOESZ/Downloads/Felhivas-471%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/EFOESZ/Downloads/Felhivas-471%20(1).pdf)